Treinen op Aruba?
Treinen na Aruba?

Locomotief van de Aruba Phosphate Company spoorlijn.
Locomotora di Compania Arubano di Fosfato linea di trein.

Een Trein Museum op Aruba, is dat niet een beetje vreemd? We kennen tenslotte geen geschiedenis van de 'Arubaanse Spoorwegen' of iets dergelijks. Maar Aruba kent wel een bewogen geschiedenis van 'railverkeer'. Met dit 'railverkeer' werden, behalve de machinisten, meestal geen personen vervoerd. Het spoor werd uitsluitend gebruikt om zware goederen te transporteren. De eerste 'sporen' werden aangelegd door de goudzoekers en lagen ònder de grond. Op deze sporen duwden de mijnwerkers kleine wagentjes met het goudhoudende gesteente naar de voet van de schachten. Daar werd de lading naar de oppervlakte gehesen.

Un Museo di Trein na Aruba, esaki no ta un poco straño? Con cu bai bin, nos no conoce ningun historia di un 'Compania di Trein Arubano' of algo por estilo. Pero Aruba si conoce un historia conmovedor di 'trafico di trein'. E treinnan aki, cu excepcion di makinistanan, mastanto no tabata transporta hende. E treinnan tabata wordo usa pa transporta solamente material pisa. E prome 'rielnan' a wordo construi pa e buscadonan di oro y tabata situa bou tera. Riba e rielnan aki e mineronan tabata pusha e wagonnan chikito yena cu piedra cu ta contene oro, te na entrada di e mina. For di aki e carga tabata wordo hisa ariba.

Ambiente. Jrg. 3, nr. 9 (2002). p.33-36

Later, tegen het eind van 1881, werd door de Arubaanse Fosfaat Maatschappij ook een spoorlijn in gebruik genomen. Een locomotief trok de wagons met fosfaat over een traject van 7 kilometer van de mijn naar de haven van San Nicolas. Maar het fosfaat raakte op en het fosfaat uit Amerika werd goedkoper, daardoor verdween ook deze spoorlijn. Toch was ook dit niet de laatste spoorlijn op Aruba.

Mas despues, na final di 1881, e Compania Arubano di Fosfato tambe a cuminsa haci uso di trein. Un motor tabata ranca e wagonnan yena cu fosfato over di un trajecto di 7 kilometer, di e mina te na haf di San Nicolas. Pero e fosfato a caba na Aruba y esun di Merca a bira mas barata, di modo cu e riel aki tambe a disparce. Toch esaki no tabata e ultimo riel di trein na Aruba.

6-tons Brookville locomotief van Lago

6-tons Brookville locomotora di Lago

Bij het ontstaan van de haven van San Nicolas als 'overslagplaats' (rond 1924) werden opnieuw locomotieven met (platte) wagons gebruikt voor het zware transport. Nog weer later, toen in San Nicolas ook een raffinaderij werd gebouwd (in 1928), kon dit spoor opnieuw dienst doen. Met de zwaardere Brookville 10-tons diesel locomotieven kon allerlei materiaal van de haven naar het terrein van de raffinaderij worden getransporteerd. Ook de bouwmate- rialen voor de behuizing van de medewerkers kon op die manier naar de plaats van bestemming worden gebracht. Dit gaf nog wel eens problemen omdat de locomotieven de lading 'heuvel-op' moesten trekken. Zodat meestal niet meer dan met twee wagons tegelijk gereden kon worden. De ladingen fosfaat gingen de heuvel af, dat ging gemakkelijker; zolang er op tijd geremd kon worden.

Tempo cu waf di San Nicolas a origina como terminal rond di 1924, atrobe a haci uso di locomotoranan cu wagonnan plat pa transporta material pisa. Mas despues ainda, tempo cu na San Nicolas a construi un refineria na 1928, e treinnan a bolbe wordo poni den servicio. Cu e locomotoranan di diesel pisa marca Brookville cu un capacidad di 10 ton, tur clase di material por a wordo transporta for di haf te na tereno di e refineria. Tambe e material di construccion pa e viviendanan di e empleadonan, por a wordo transporta pa e diferente sitionan di e manera aki. Esaki tin ora tabata duna problema, ya cu e locomotoranan mester a ranca e carga pa subi e sero. Pesey no por a bai cu mas cu dos wagon cada biaha. E cargacion di fosfato tabata baha sero y esaki tabata bai mucho mas facil, tanten cu por a wanta brake na tempo.

Treinen

Een andere dienst die de spoorweg bij de raffinaderij verleende was de 'lunchtrein'. Elke dag tegen twaalven vertrok er een speciale trein met vier wagons. De locomotief sleepte de trein langzaam en al fluitende over het hele terrein voort, zodat de werkploegen in konden stappen voor een gratis rit naar de eetzaal. Na het middagmaal bracht de trein de mannen langs dezelfde route weer terug bij hun eigen werkgebied.

Un otro servicio cu e trein di e refineria tabata presta, tabata e trein di cuminda. Tur dia pa banda di 12 or, un trein special cu cuater wagon tabata sali. E locomotora tabata lastra e trein poco poco y bou fluitmento over di ful e tereno, di modo cu e hendenan cu tabata den shift por a subi y asina haya un lift gratis te cantina. Despues di a come, e trein tabata hiba tur e hombernan via e mesun ruta bek pa nan shift..

Brookville diesellocomotief van Lago
Brookville diesellocomotora di Lago

In de jaren '30 was er nog een belangrijke spoorlijn op Aruba, de zogenaamde 'Arend-spoorlijn. Die werd gebruikt door de Arend Petroleum Maatschappij, een dochteronderneming van Shell. Ook deze trein vervoerde niet alleen goederen, maar ook werknemers van de ene naar de andere kant van het fabrieksterrein.

Den añanan 30 tabatin un otro riel impor tante di trein na Aruba, e asina yama 'Trein di Arend'. Esaki tabata wordo usa pa e 'Compania Petrolero Arend', un sucursal di Shell. E trein aki, ademas di transporta carga, tambe tabata hiba hende for di un luga pa otro riba tereno di e fabrica.

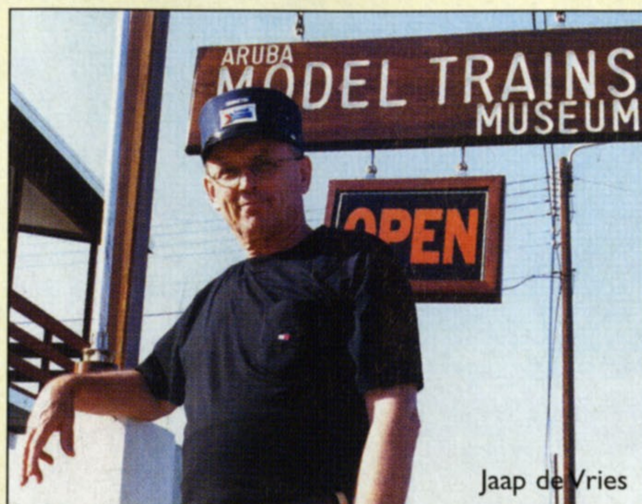
Tegen het einde van de jaren '30 bereikte de 'Arend-Spoorlijn' z'n grootste ontwikkeling en omvatte ongeveer 8 km. spoor. De spoorlijn, die aan de westkant van het huidige haven-complex van Oranjestad lag, werd in 1960 weer opgebroken. Dit sloot een tijdperk van 'spoorwegen' op Aruba, tot nu toe, af.

De ijzersmelterij van Balashi
Ijzersmelterij di Balashi

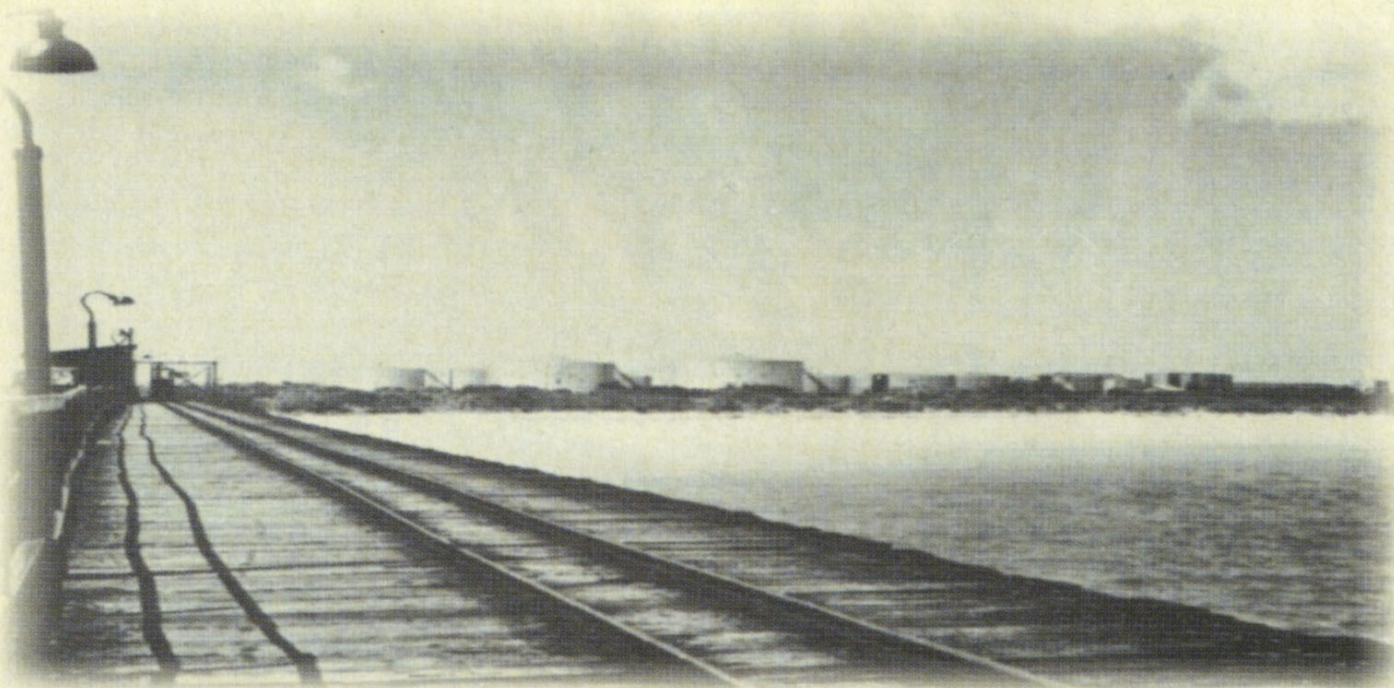
Zo vreemd is het dus ook weer niet, een 'Model Trein Museum' op Aruba. Wilt u meer weten over treinen in het algemeen en de geschiedenis van treinen op Aruba in het bijzonder? Gaat u dan vooral naar het 'Aruba Model Train Museum', Koolbaaibergstraat 12, Lago Heights, en vraag naar Jaap de Vries. Hij vertelt u véél meer.

'Trein di Arend' a alcansa su desaroyo maximo y tabata conta cu mas of menos 8 km di riel. E riel aki, cu tabata situa na parti pabou di e haf di Playa, a wordo kibra na 1960. Cu esaki un era di 'trafico di trein' a sera, te cu awor, aki na Aruba.

Di modo cu un 'Museo di Trein Modelo' na Aruba, toch no ta asina straño. Si bo ta desea di haya sa mas tocante trein den general y di e historia di trein na Aruba en particular, bishita 'Aruba Model Train Museum' sin falta, na Koolbaaistraat 12, Lago Heights y puntra pa Jaap de Vries. E por contabo mucho mas.

Jaap de Vries

'Arend spoorbaan'. Uitzicht op het tankpark bij de 'Arend'. Tegenwoordig staat hier het Divi-Divi Resort Hotel.
'Trein di Arend'. Bista di e area di tankinan na e 'Arend'. Awendia, akinan ta e Divi-Divi resort Hotel.